

Handbörds härad.

153. Högsby kyrka.

Litteratur: B 1039, L 1289. J. Rhezelius: F c 5 (hs i KB) s. 184; J. Bureus: F a 6 (hs i KB) s. 264, F a 5 (hs i KB) s. 263; A. D. Swebilius: Dissertatio academica de Calmaria (1717) s. 17; F e 17 (hs i KB); N. I. Löfgren: Calmar och dess stift

på fasta landet (ATA) I s. 481; E. Ihrfors: Smolandia sacra (ATA) 4 s. 122; Pro Memoria för Högsby (ATA); M. Wernstedt: Beskrivning över Högsby kyrka den $31/12$ 1921 (ATA); B. Helmfrid: Kalmar läns runinskrifter (ATA) s. 37, i Kalmar läns fornminnesförenings medd. 1937 s. 130.

Äldre avbildningar: Rhezelius: teckning i F c 5 s. 184, kopia i Liljegrens Fullständig Bautil (ATA) 7; P. Törnwall: träsnitt i B 1039; teckning i O. Celsius: F m 61 (hs i KB) s. 276; P. Frigelius: teckning i Frigelianska samlingarna (hs i Kalmar h. allm. läroverks bibl.) I s. 78.

Från Högsby kyrka äro två runstenar kända, Sm 153, 154. Den förstnämnda, som ej längre finns kvar, hade på Bureus' och Rhezelius' tid sin plats i kyrkans vapenhus. »Samastädes i Wapenhuset» enligt Bureus i F a 6, »Högby Sochn I Wapnehuset widh K. dören liger denne sten murat» enligt Rhezelius. Hos P. Frigelius (1750) utpekas samma plats: »I Vapnhuset på Högsby Kyrkja vid tröskelen till Kyrkiodörren ligger denne Runesten». I Bautil är lokalbestämningen »Högby Kyrkodörr». Stenen har sannolikt förstörts vid den hårdhänta ombyggnad av medeltidskyrkan, som ägde rum 1774, eller blivit inlagd i murarna vid detta tillfälle.

Enligt Rhezelius var stenen » $7\frac{1}{2}$ qtr» (= 111 cm) lång och » $3\frac{1}{4}$ qtr» (= 48 cm) bred.

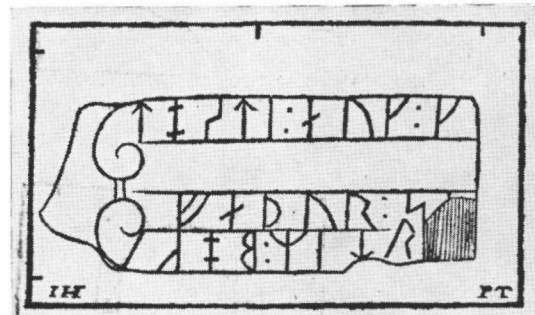
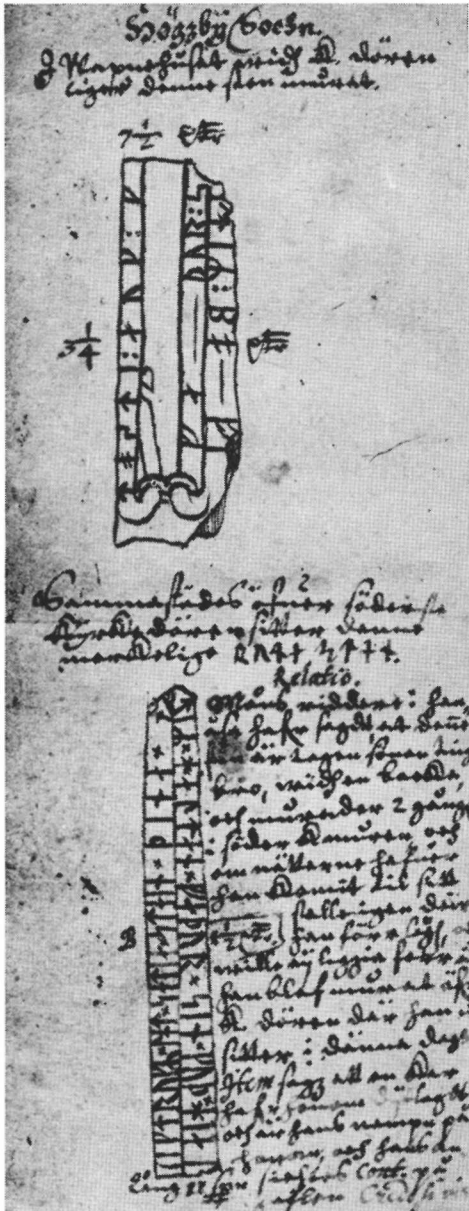

Fig. 99. Sm 153. Högsby kyrka. Efter träsnitt B 1039.

Fig. 98. Sm 153 och 154. Högsby kyrka. Efter teckning av Rhezelius.

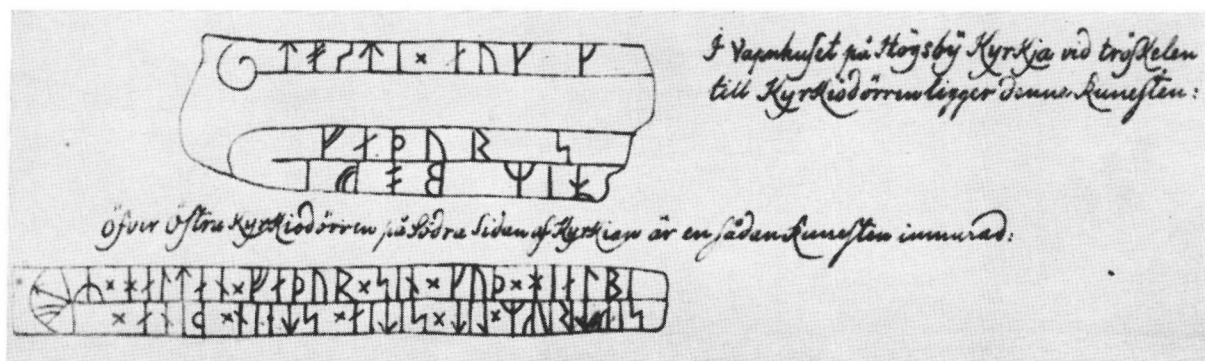

Fig. 100. Sm 153 och 154. Högsby kyrka. Efter teckning av P. Frigelius.

Inskrift (enligt Rhezelius' teckning i *F c 5*):

tosti : auk : k . . . ftir : bofi faþur : s . . .
 1 5 10 15 20

Tósti ok ... eptir Bófa, föður sinn.

Toste och ... efter Bove, sin fader.

Till läsningen: Bureus har i *F a 6* läsningen: **tosti : auk : kui . . . ftir : bofi faþur : sin**. B 1039 har följande text: **tosti : auk : k . . . tir : boki faþur : s**. På sistnämnda teckning synes till vänster om 11 **t** ett upp- och nedvänt **r** och efter 23 **s** översta toppen av en stav ovanför en flagring. De långa avstånd, som synas på Rhezelius' teckning mellan 15 **o** och 16 **f** och mellan 19 **a** och 20 **p**, finnas ej i andra läsningar. Frigelius läser: **tosti × auk k . . . tir bofi faþur s**. Slutvokalen i den dödes namn är i alla läsningar **i**, ej ett väntat **a**.

Angående 1–5 **tosti**, *Tósti* se Sm 51. Det förekommer även på Sm 62. — 14–17 **bofi** *Bófi* förekommer även på Sm 126 och 163.

154. Högsby kyrka.

Pl. 97.

Litteratur: B 1040, L 1566. J. Rhezelius: *F c 5* (hs i KB) s. 184; J. Bureus: *F a 6* (hs i KB) s. 264, *F a 5* (hs i KB) s. 263; Ransakningarna 1667; A. D. Swebilius: *Dissertatio academica de Calmaria* (1717) s. 17; N. R. Broeman: *Sagan om Ingvar Widtfarne* (1762) s. 64; *Kyrkoinventarium 1829* (ATA); N. I. Löfgren: *Calmar och dess stift på fasta landet* (ATA) I s. 481; J. G. Liljegren: *Fullständig Bautil* (ATA) 4; Skrivelse från Pastorsämbetet i Högsby till Domkapitlet i Kalmar den 14/8 1884 (ATA); E. Ihrfors: *Smolandia sacra* (ATA) 4 s. 122; J. A. Johnsson: *Redogörelse* (Kalmar museums arkiv); E. Bellander: *Fornminnesinventering 1928–1929* (ATA); *Oskarshamntidningen* den 21/8 1929; *Oskarshamns Nyheter* den 16/12 1931; *Skriftväxling 1936* mellan B. Helmfrid, M. Hofrén, Pastorsämbetet i Högsby och Riksantikvarien ang. blottläggande eller ev. uttagande av stenen (ATA); B. Helmfrid: *Kalmar läns runinskrifter* (ATA) s. 39, *Runstensundersökningar i Kalmar län sommaren 1936* (ATA), i *Kalmar läns fornminnesförenings meddelanden 1937* s. 128.

Äldre avbildningar: Rhezelius: teckning i *F c 5* s. 184, kopia i Liljegrens *Fullständig Bautil* 7; P. Törnwall: träsnitt i B 1040; teckning i O. Celsius' *F m 60*: I (hs i KB) s. 267; P. Frigelius: situationsbild och detaljteckning den 20/8 1750 i *Frigelienska samlingarna* (hs i Kalmar h. allm. läroverks bibl.) I s. 77, 78; J. H. Wallman: teckning i Liljegrens *Runir* (ATA) och *Fullständig Bautil* 4; Ihrfors: teckning i aa s. 191; J. A. Johnsson: teckning i aa; E. Bellander: foto 1928 (ATA); B. Helmfrid: foto i *Kalmar läns runinskrifter* pl. 8 fig. 1, i *Kalmar läns fornminnesförenings medd.* 1937 s. 129, fem fotos 1937 (ATA).

Stenen sitter nu innmurad i tornets södra vägg, på utsidan 15 m över marken, efter att tidigare ha haft sin plats i långhusväggen på samma sida.

Den har ursprungligen, enligt vad en tradition berättar, varit rest i närheten av kyrkan. Därom läses